

Södertörns högskola | Institutionen för kultur och lärande
Kandidat/Magisteruppsats 15 hp | Examensarbete - avancerad nivå
utbildningsvetenskap C | Hötterminen 2013

Barngruppens storlek i förskolan – en kvalitetsfråga?

- Sex pedagogers reflektioner

Av: Isabelle Thomasson
Handledare: Lena Lennerhed

Abstract

Title: Children's group size – a quality question? Six pedagogues' reflections

Author: Isabelle Thomasson

Supervisor: Lena Lennerhed

Term: Autumn 2013

This research is about six pedagogues' and their reflections about the size of the children's group in the preschools. Then I will discuss the pedagogue's recommendation on the significance of the size of a children's group learning and development and its practical significance for the preschool function. The pedagogue's statements will be discussed in relation to The Swedish National Agency for Education (TSNAE) guidelines on group size.

The theoretical framework of this essay will take an overview of the social cultural perspective, the group size and its significance for both the children's learning and development, for interaction and communication and TSNAE advice and guidelines. A qualitative approach was used including six interviews in Stockholm.

The result of this research shows that the six pedagogues' concluded that the size of a children's group can vary according to circumstances but 15 - 18 children are recommended and that is also supported by TSNAE. There is no exact recommendation for an ideal group size from TSNAE, but their guidelines for a group size is based on that children will development on an optimal way.

For the pedagogues' will be able to hear and listen to all children, the pedagogues' think that it's important that this can be done if the children group is divided in smaller groups during the day. This is also important for the interaction and to have discussions with the children. It is difficult to individualize the children if they are too many children in the group.

TSNAE general advice for quality says that the children's group should be suitable size. The size will be according to the preschools prerequisites.

Key words: Size of the group, learning and development, interaction, TSNAE guidelines

Nyckelord: Barngruppens storlek, lärande och utveckling, interaktion, Skolverkets riktlinjer och råd.

INNEHÅLSFÖRTECKNING

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Styrdokument.....	6
1.3 Pedagogisk verksamhet.....	6
2. Syfte.....	7
2.1 Frågeställningar.....	7
3. Teori och centrala begrepp.....	8
3.1. Sociokulturella perspektivet,,,,,,.....	8
3.2 Teorirefleksion.....	8
3.3 Barngruppens storlek och betydelsen för lärande och utveckling.....	9
3.4 Proximala utvecklingszonen.....	11
3.5 Gruppstorlekens relevans för interaktion och kommunikation.....	11
4. Skolverkets allmänna råd och riktlinjer.....	13
5. Tidigare forskning.....	15
5.1 Pågående forskning.....	18
5.2 Övrig litteratur.....	18
6. Material och metod.....	20
6.1 Metod.....	20
6.2 Genomförande.....	20
6.3 Urval.....	20
6.4 Intervjuer.....	24
6.5 Bortfall.....	24
6.6 Etiska överväganden.....	24
6.7 Intervjupersonernas fiktiva namn.....	24

7. Analys och resultat.....	23
7.1 Önskvärd gruppstorlek.....	23
7.2 Uppdelning av barngruppen.....	25
7.3 Lärandet- i den sociala omgivningen.....	28
7.4 Verksamheten- miljön, lokaler och kvalitet.....	30
8. Slutsatser och sammanfattning.....	31
9. Vidare forskning.....	34
10. Käll- och litteraturförteckning.....	35
10.1 Tryckta källor.....	35
10.2 Otryckta källor.....	37
Bilaga 1.....	38
Bilaga 2.....	39

1. Inledning

”Det finns en smärtgräns för hur stora barngrupperna kan vara i förskolan utan att kvaliteten går förlorad. Men det är inte den enda faktorn som avgör om förskolebarnen lär och utvecklas”. Det visar en studie vid Göteborgs universitet som presenterades på Pedagoger idag” (Sveriges radio, 2013-08-22). Detta är en av rösterna som hörs i media idag kring barngrupperna i förskolan.

Nu när jag om några månader ska ut och arbeta är det intressant att veta vad barngruppens storlek på förskolan har för betydelse för barns lärande och utveckling samt för den pedagogiska verksamheten. Det är också ett hett debattämne idag bland forskare och föräldrar som är oroliga och menar på att man ska sätta gränser på hur stora barngrupperna får vara på förskolan (Göteborgsposten, 2013-06-02).

Med anledning av detta vill jag med mitt examensarbete undersöka vad barngruppernas storlek har för betydelse för barns utveckling och lärande samt hur verksamheten läggs upp beroende storlek på barngruppen, utifrån pedagogers reflektioner.

1.1 Bakgrund

I dag går över 480 000 barn i förskolan säger Skolverket i ett pressmeddelande (2013). Det är en ökning med 10 000 barn från 2012. 83 % av barn i åldrarna ett-fem är idag inskrivna på förskolan, vilket är en ökning med 11 % sedan 10 år tillbaka. Trots att en ökning har skett med att fler barn går i förskolan jämfört med 2012, är den genomsnittliga barngruppen i stort sett oförändrad. Detta visar statistik från Skolverket (Skolverket, 2013).

Gruppstorleken i förskolan är en av frågorna som har diskuterats som en kvalitetsfråga under senare år. Statistik från Skolverket visar att år 2008 var det ca 453 000 barn inskrivna i förskolan, fördelade på ca 25 000 avdelningar/grupper. Det var ovanligt med barngrupper med fler än 15 barn i början av 1980 – talet. En rapport från Skolverket visar att i maj 2007 hade gruppstorleken sjunkit för första gången på många år. Men för de yngre barnen på småbarnsavdelningar där det finns 17 barn eller fler hade det skett en ökning från 9,6 % till 12 % i hela landet under åren 2004-2007 och som innebär att det är upp till 15 000 ett-tvååringar som visats i barngrupper med många barn (Kihlblom, Lidholt & Niss 2009, s.36).

1.2 Styrdokument

Läroplanen för förskolan (Lpfö 98) har sin grund i sociokulturella teorier och som innebär att barn lär sig genom att kommunicera och samspela med andra människor. Det sociala, kognitiva och emotionella lärande och utveckling hos barnen ska inte separeras från varandra utan de ska ha en integrerande helhet tillsammans med kommunikation och hur man agerar med omvärlden. Läroplanen utgår ifrån en interaktiv och relationell syn på kunskap och lärande samt meningsskapande och där både lärande och kunskaper är av olika karaktärer (Sheridan 2009, s.10).

I läroplanen för förskolan Lpfö98 står det i de grundläggande värdena att *”förskolan ska främja till barns utveckling och lärande samt en livslång lust till att lära”* (Lpfö98, s.4) I förskolans uppdrag står det också att lärandet ska baseras genom interaktion mellan vuxna och barn och samt mellan barn och barn. Då ses barngruppen som en central och aktiv aspekt i utveckling och lärande. Ett annat uppdrag i Lpfö98 som förskolan har är att verksamheten ska ha en pedagogik där lärande, fostran och omsorg bildar en helhet (Lpfö98, s.7). Läroplanen tar dock inte upp hur stor eller liten barngruppens storlek ska vara.

1.3 Pedagogisk verksamhet och miljö

Den pedagogiska miljön i förskolan har en betydande roll för barns lärande. I den pedagogiska miljön handlar det om hur miljön är utformad, vilket material som finns, samspel som sker mellan vuxna och barn. Förskolan har i uppdrag att främja lärandeprocesser och den pedagogiska miljön i förskolan innehåller barns lärande. Miljön ska vara utformat på ett sätt där barns allsidiga utveckling sker och som ska gynnas genom lustfyllt lärande, kreativitet och skapande. När barnen vistas i förskolan ska miljön vara utvecklande för barnen och de ska kunna skapa olika saker, exempel genom bygglek, drama och dans. Det är också viktigt att den pedagogiska verksamheten har en välbalanserad planering som både innehåller struktur och flexibilitet under dagen samt där olika aktiviteter utformas av både personalen och barn (Pramling Samuelsson & Sheridan 1999, s. 89f).

I Lpfö 98 står det att verksamheten i förskolan ska vara en trygg miljö för barnen och där barnen ska få en möjlighet till att möta vuxna som ser barns möjligheter. De vuxna ska engagera sig i samspelet mellan det enskilda barnet och barngruppen (Lpfö98 1998, s.6).

2. Syfte

Examensarbetets syfte är att undersöka sex pedagogers reflektioner kring vilken betydelse barngruppens storlek i förskolan har för barns lärande och utveckling samt för verksamheten, och att diskutera pedagogernas utsagor i relation till Skolverkets allmänna råd och riktlinjer om gruppstorlek.

2.1 Frågeställningar

1. Hur resonerar pedagogerna runt vad en önskvärd barngruppstorlek ska vara på förskolan?
2. Påverkar barngruppens storlek barnens lärande och utveckling och i så fall hur, enligt pedagogerna?
3. Vad har enligt pedagogerna barngruppens storlek för praktisk betydelse för verksamheten på förskolan, som miljö och lokaler?
4. Vilka likheter och skillnader finns det mellan pedagogernas beskrivning av gruppstorlekens betydelse och Skolverkets allmänna råd och riktlinjer?

3. Teori och centrala begrepp

Nedan kommer jag att ta upp vilket teoretiskt perspektiv jag utgår ifrån och vilka teoretiska begrepp som kommer att användas i arbetet. De teoretiska begreppen är: barngruppens storlek och betydelsen för lärande och utveckling, proximala utvecklingszonen, gruppstorlekens relevans för interaktion och kommunikation.

3.1 Sociokulturellt perspektiv

Det sociokulturella perspektivet har sin grund i Lev Vygotskijs idéer och tankar (Säljö 2000, s.48). I perspektivet intresserar man sig för att se hur individer och grupper drar nytta av både fysiska och kognitiva resurser. Det är också samspelet mellan individ och omgivningen som är det intressanta. Perspektivets ena utgångspunkt är att utveckling och lärande sker mellan människor och inom ramen för de praktiska och kulturella redskapen (Säljö 2000, s.18). Interaktion och kommunikation är den centrala delen för lärandet och utvecklingen. Språket är också ett kollektivt redskap för social handling (Säljö 2000, s. 232-233). I det sociokulturella perspektivet ser man lärande som en naturlig och nödvändig aspekt av mänskliga verksamheter och där man delar kunskap med varandra. Genom att använda sig av kommunikation och interaktion i lekar blir barnet delaktigt i människors uppfattningar och händelser (Säljö 2000, s.66–67).

Vygotskij menar att olika slags redskap har en betydelse i det sociokulturella perspektivet. Redskapen är resurser som de språkliga (intellektuella) och de fysiska (kommunikativa) som vi har tillgång till och som vi förstår och agerar i vår omgivning utifrån. Grundläggandet i det sociokulturella perspektivet är att genom kommunikation skapas de sociokulturella resurserna som sedan förs vidare genom kommunikation (Säljö 2000, s. 20-22).

Vygotskij lade också stor vikt i att grundläggandet i vårt lärande kom från andra personer, både vuxna och barn. Han antog att genom socialisation med andra barn introduceras man in i kulturen och medverkar på olika sätt, genom deltagande aktiviteter med andra barn och vuxna (Smidt 2010, s.61).

3.2 Teorirefleksion

Jag använder mig av den sociokulturella teorin därför att den tar upp att kommunikation och interaktion som en del av barns lärande och utveckling. Teorin tar även upp att genom

samspel med andra utvecklas man och att lärandet sker mellan människor. Nackdelen med teorin är att den inte tar upp något om gruppstorleken och dess betydelse för barns lärande och utveckling. Begreppen är relevanta för mig för det handlar om barngruppens storlek gällande lärande och utveckling, interaktion och kommunikation.

3.3 Barngruppens storlek och betydelsen för lärande och utveckling

En definition av en grupp är att det finns två eller flera människor som påverkar varandra genom ett möte. Det finns en gräns på hur en stor grupp kan vara utan att gemenskapen i gruppen upplöses. Består en grupp av omkring 20 personer blir det svårt att få en överblick på vad som sker i gruppen och att skapa en gemensam interaktion (Nilsson 1996, s. 38). I detta sammanhang är grupp en definition av grupp som helhet och har inget med barngruppens storlek att göra.

Det finns inget exakt svar på vad en ideal gruppstorlek är. Genom ett antal studier och projekt har man kommit fram till att när barn själva väljer att leka, är de i grupper om tre- fyra barn. Blir det ett för litet antal barn upphör de goda effekterna av samlärande och social interaktion. Forskning visar på att det inte finns det någon ideal gruppstorlek. Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson och Kärrbys granskning av studierna visar att ingen av studierna menar på att en grupp med mer än 20 barn är idealt. Men man anser däremot att 13 – 15 barn kan vara en bra idealgrupp (Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson & Kärrby 2001, s.86). Författarna menar också att en grupp med 13-15 barn för de äldre förskolebarnen (fyra- fem år) är att föredra om barnen ska utvecklas på ett optimalt sätt. För barn som är under fyra år och barn i behov av särskilt stöd är förutsättningarna sämre än för andra, då en verksamhet utövas i stora grupper. För de minsta barnen är det både identitets- och språkutvecklingen som är betydelsefullt för lärandet och som besväras av det är stora grupper. Dessutom är det för de yngre barnen och barn som behöver särskilt stöd i behov att ingå i en mindre grupp, där pedagogernas uppgift är att stimulera barnen till att kommunicera, leka och samlärande (Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson & Kärrby 2001, s.90f).

En barnstugeutredning som gjordes 1972 hade en rekommendation på att personaltäteten skulle vara på 2,5 personer och en gruppstorlek med 10-12 barn. Detta gällde för de minsta barnen på förskolan och som var mellan 0-2,5 år. Idag är det ovanligt att barn under ett år finns i den svenska barnomsorgen (Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson och Kärrby 2001, s.53).

Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson och Kärrby anser att eftersom det sker ekonomiska förändringar inom förskolan idag, ökar barnantalet. Barngrupperna har idag mellan 12 till 21 barn och även personaltätheten har minskat något. Författarna tar upp att genom ett projekt som de gjorde, där 15 olika kommuner i Sverige deltog och där 30 barngrupper deltog, menade många av personalen som var med i projektet att det är svårt att individualisera barnen när det är stora barngrupper (Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson & Kärrby 2001, s.57).

Ett barns lärande sker med alla sinnen och sker i samspel med andra människor och i omgivningen. Genom olika aktiviteter skapar barn förståelse och kunskap om omvärlden. Det barnen lär sig beror på vilka förutsättningar som finns. Det är under barns första levnadsår som de lär sig mest och barnets tidiga lärande är en del av det livslånga lärandet. Barns lärande sker i sociala sammanhang och där de i början använder sig av kommunikation som rörelser. Det övergår sedan till kommunikation genom skrift och tal. Det innebär att barn lär sig av varandra (Pramling Samuelsson & Sheridan 1999, s. 9f, 12).

Det centrala i Vygotskijs idéer är att om barn handleds av vuxna eller med hjälp av mer kunniga kamrater så kan barnen prestera mer än vad de kan på egen hand. Om man låter barn arbeta tillsammans i en grupp skapar man en motivation hos det enskilda barnet samt att det utvecklar sociala färdigheter hos barnen (Pramling Samuelsson & Sheridan 1999, s.112f).

Lärandet är en process och barn lär sig hela tiden och för att kunna utveckla ny kunskap behöver barn få variation. I förskolan ska barns lärande handla om att det får en möjlighet till att utveckla sin kompetens, förståelse för olika innehåll och lust till den egna förmågan att lära (Pramling Samuelsson & Sheridan 1999, s. 33).

Barn kan med hjälp av sitt språkliga uttryck genom att samarbeta med kamrater och vuxna bli medvetna om sitt eget lärande och sina tankar. Gruppen ses som en grundläggande insats i det pedagogiska sammanhanget, för att barn ska hitta sin identitet, trygghet och självförtroende. I gruppen på förskolan handlar det om att se det individuella barnet men även att man behöver kamrater för att kunna samarbeta. Barn lärande sker i tillsammans med andra barn. I mötet med andra barn får man nya kunskaper och barn tycker även om att lära sig av varandra (Williams 2006, s.13f).

Barns aktiva lärande sker med hela kroppen och är både socialt och kulturellt skapad. Även barns kognitiva, sociala och emotionella lärande och utveckling ska inte skiljas åt, utan det utgör en del av en integrerande helhet av barnens kommunicerande, erfarenheter och deras agerande (Sheridan 2010, s.21).

3.4 Proximala utvecklingszonen

Lev Vygotskij ansåg att vi människor ständigt befinner oss i utveckling och förändring. Vi har möjligheter att ta till oss kunskaper från andra genom samspel med andra. Den proximala utvecklingszonen är enligt Vygotskij den zon där människor utvecklas. I den första zonen handlar det om vad en människa kan prestera själv och utan stöd. Nästa del i zonen är den zon där en människa nu kan prestera med andra duktiga kamrater. Med lite handledning och stöttning från andra kan man lösa problem. Det är den mer kompetente personen som vägleder den som är mindre kompetent (Säljö 2000:119,122–123).

3.5 Gruppstorlekens relevans för interaktion och kommunikation

En utgångspunkt för att skapa bra kommunikationer med barnen är om man delar in barngruppen i mindre grupper. När det är många barn i gruppen och få pedagoger är det viktigt att man lyssnar på alla barn (Johansson 2003, s.201).

En studie som gjorts som en jämförelse mellan daghemsgrupper på 7-12 barn och 13-18 barn visar det på och som även internationell forskning pekar på, är att i större barngrupper har barn mer kommunikation och dialoger sinsemellan. Det blev också ett mindre samspel till de vuxna i och med att det var större barngrupper (Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson & Kärrby 2001, s.40).

En ömsesidig kommunikation är beroende av både gruppstorleken och personaltätheten. Om en barngrupp är stor och där personalen är få innebär det färre samtal och mindre dialoger mellan vuxna och barn. Däremot ökar kommunikationen mellan barnen om det är en stor barngrupp med lite personal. Detta är inte utvecklande för alla barn. Samspelet som sker mellan barnen kan bli mer destruktivt om inte vuxna tar del av barnens lek eller inte ingriper alls (Skolverket 2003, s.38).

Enligt Korpi (1983) gynnas barn av att man jämför sig själv och känner igen sig med andra barn. I små grupper med upp till sex personer kan man reagera på varandra som individer, hålla ögonkontakt, varje barn kan ge svar på vad andra säger och själv sedan få svar tillbaka. När gruppstorleken ökar kan barn blir mer anonyma och betyda mindre. I den stora gruppen bildar man små undergrupper. Vid en ökning av gruppstorleken blir det svårt för alla barn att få plats och att få höras. I förskolan ses 15 barn i syskongrupper som ett lämpligt antal för en avdelningsgrupp. Det ger då en möjlighet till undergrupper, samspel och närhet. Vid en grupp på 15 barn blir barnen inte anonyma. På en avdelning borde det finnas undergrupper eller tvärgrupper, enligt Korpi. Då kan man ge barnen möjligheter till att fungera i mindre grupper, knyta kontakter och att lära känna andra barn som är jämnåriga (Korpi 1983, s.11,13f).

För barn är en god och en trygg relation viktig för ett positivt samspel. Barn är i ett stort intresse och behov av ha andra barn i sin närhet innan de är i ettårsåldern. Då kan de känna samhörighet med varandra och de söker kontakt på olika sätt. Kommunikation har visat sig genom forskningen vara betydelsefullt för hög kvalitet och för barns kunnande (Kihlblom, Lidholt & Niss 2009, s.19).

Genom kommunikation socialiserar sig barn med varandra och de lär sig även av varandra. Viktiga frågor för barns lärande är kommunikation, dialog och samspel med andra barn och vuxna. Människans utveckling och lärande antas bero på de samlade erfarenheter och ens egna förutsättningar sker i interaktion med olika faktorer. Barns lärande och kunskaper får man genom sociala relationer. Interaktioner hos barn bygger på både ömsesidighet, intresse, makt och konflikter (Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson 2011, s.10).

I likhet med Sheridan, Pramling Samuelsson och Johansson ansåg Vygotskij att genom kommunikation med andra delar man erfarenheter med varandra. Vi kan fråga varandra saker, vi byter information med varandra samt byter kunskaper i samspel med andra. Barnet blir delaktigt i hur människor uppfattar och förklarar olika händelser genom att kommunicera i lekar och i interaktion (Säljö 2001, s. 34,67).

4. Skolverkets allmänna råd och riktlinjer

Skolverket har allmänna råd för kvalitet i förskolan som är baserade på bestämmelser från skollagen och från läroplanen för förskolan. De allmänna råden utgår ifrån både forskning, kunskap och utifrån pålitlig erfarenhet.

I den s.k. kvalitetsparagrafen 2 a kap 3 § skollagen anges:

För bedrivande av förskoleverksamhet /.../ skall det finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses. Barngrupperna skall ha en lämplig sammansättning och storlek. Lokalerna skall vara ändamålsenliga (Skolverket 2005a, s. 8).

De allmänna råden är till för kommunen och för personalen som arbetar på förskolan. I de allmänna råden står det att i läroplanen betonar man att barngruppen ska ses som en central del i barns utveckling. Om en förskola ska fungera positivt behöver det finnas vissa förutsättningar som ska vara uppfyllda. Det viktigaste tycker Skolverket är att barngruppen har en lämplig storlek och sammansättning. Även skollagen ställer krav på detta. Vad man anser som ”lämpligt” ska sättas i samband till förskolans uppdrag. Förut fanns det statsbidrag till förskolan, men det tog sedan bort och då ökade gruppstorlekarna under hela 1990-talet. Det är kommunerna som bestämmer utifrån lokala förhållandet, vilken gruppstorlek och personaltäthet som är mest fördelaktig. Enligt en utvärdering som Skolverket har gjort av förskolan har det främst varit ekonomiska överväganden som har varit avgörande för gruppstorlekarna (Skolverket 2005a, s.15).

Skolverket skriver i ett pressmedelande 2005 att det inte finns några belägg för en optimal gruppstorlek, utan utgångspunkterna varierar från grupp till grupp och från tid till tid. Det kan skilja sig mellan förskolorna om vad som är en lagom grupp. Ett riktmärke som man kan ha för att ge barn en möjlighet till att utvecklas på ett optimalt sätt, är att man har en grupp med ca 15 barn. Oavsett vad man menar är en lagom eller vad som anses som en lämplig grupp är det angeläget och nödvändigt att man anpassar gruppstorleken utifrån de förutsättningar som råder på varje förskola. Faktorer som anses vara centrala är bland annat: att ta hänsyn till barnens ålder och kön, barn i behov av särskilt stöd, lokalernas struktur och barnens närvarotider (Skolverket 2005b, 2005-01-25).

Barngruppernas storlek är enligt Skolverket grundläggande, men även relationerna mellan vad som styr verksamheten och det pedagogiska arbetet har en större betydelse för kvaliteten än

enskilda faktorer som gruppstorlek. Barn som är under tre år bör vara i grupper med mindre barn eftersom barn i åldrarna ett - tre är beroende av att ha stabila och täta vuxenkontakter skriver Skolverket (2005b).

Personaltätheten och barngruppens storlek är en central kvalitetsfaktor i förskolan. Att ha mindre barngrupper på förskolan är ingen garanti för att skapa en god kvalitet men barngruppen ska vara anpassad till de behov som råder i varje förskola. Det är en avgörande förutsättning både för det pedagogiska arbetet, men även för att barn ska lära sig, utvecklas samt för att må bra skriver Skolverket i sina allmänna råd (2005a).

När det gäller den pedagogiska verksamheten ska lokalerna sätta ramar för det pedagogiska arbetet i förskolan. Miljön ska vara utformad på det sätt att den underlättar och stödjer det pedagogiska arbetet. Personalen behöver se till att inom- och utomhusmiljön är anpassad till alla barn som deltar i verksamheten. Förskolans miljö ska vara utformad för aktiviteter som kan ske i både stora och små grupper samt för lugna och livliga aktiviteter (Skolverket 2005a, s.22).

Det har inte kommit ut några nya allmänna råd av Skolverket sen år 2005. I ett pressmedelände 2011 sa Carina Hall, undervisningsråd på Skolverket att hon anser att det inte är bra med stora barngrupper för de små barnen, för att då kan man inte ta hänsyn till de små barnens behov. Ett oroväckande moment som Hall tar upp är den utveckling som sker av större barngrupper på förskolan. De yngre barnen gynnas av att det är färre barn i grupperna för då kan man tillgodose deras behov (Skolverket 2011-03-30).

I pressmeddelandet från Skolverket står det att grupperna bör bestå av färre barn då det framförallt är gynnsamt för de allra yngsta barnen och barn som är i behov av särskilt stöd. Då kan man som personal tillgodose barnens behov. Grupper som består av flertalet barn under tre år bör vara mindre för att i åldrarna ett- tre, är barnen beroende av stabila vuxenkontakter och som har betydelse för språk - och identitetsutvecklingen (2011-03-30).

5. Tidigare forskning

Den forskning som författarna Niss och Söderström har tagit del av menar på att barngruppens storlek spelar roll för de yngre barnen. I den stora barngruppen med alla barn på förskolan kan man inte som pedagog tillmötesgå alla små barns behov, utan man behöver då dela upp gruppen i mindre grupper för att tillfredsställa de små barnens behov, de behöver bli sedda och bekräftade (Niss & Söderström 2006, s.50).

I boken *Förskolan för de allra minsta* som är baserad på studier och författarnas egen forskning tar psykoanalytikern och barnpsykiatern Magnus Kihlblom, fil.dr. i pedagogik Birgitta Lidholt och legitimerade psykologen Gunilla Niss upp att barngruppernas storlek har ökat början av 1900-talet. Små barn i åldrar ett- två år på förskolan har blivit fler.

Gruppstorleken har en betydande roll för god kvalitet i förskolan. Om det brister i kvaliteten kan innebörden få en negativ effekt för de mindre barnen, då de är i grupper med 18-20 barn och där det bara finns tre personal. För de yngre barnen är det betydelsefullt med att ha god kvalitet menar författarna och enligt dem saknar många småbarnsavdelningar i många verksamheter den goda kvaliteten. För att barngrupperna är stora och personaltätheten är låg (Kihlblom, Lidholt & Niss 2009, s.9f). Små barn i samarbete med barn och vuxna utvecklar sin förmåga att samspela med varandra. De yngre barnen har också intresse av andra barn när de är i ett års ålder, för då kan de känna en samhörighet och ha kontakt med varandra (Kihlblom, Lidholt & Niss 2009, s.19). En sammanfattning av svensk och internationell forskning visar att en förskola som har god kvalitet är fördelaktig för utvecklingen hos alla barn. Forskningen konstaterar också att låg kvalitet i förskolan kan skada barn som har sämre social, biologisk och psykologisk förutsättningar (Kihlblom, Lidholt & Niss 2009, s.46).

Gunni Kärrby fil.dr. och docent i pedagogik har skrivit boken *Kvalitet i pedagogiskt arbete med barn*, en forsknings och kunskapsöversikt utifrån ett uppdrag av Socialstyrelsen.

Forskning visar på att barns utveckling i stort sett är beroende av samspel mellan barn och barn samt mellan barn och vuxna. Kärrby skriver också om att USA och England är länder som har gjort mycket forskning om vad som är betydelsefullt för barns lärande och utveckling. USA och Englands forskning visar på vad man behöver göra för att öka den goda kvaliteten i förskolan. Målet blir att verksamheten på förskolan kopplas till barnets personliga utveckling och att barn får möjlighet till att visa sin kapacitet på olika område (Kärrby 1992, s.9). En undersökning gjordes i Göteborg där 115 daghem och deltidförskolor medverkade. I denna undersökning kom man fram till att gruppstorleken hade en effekt på hur pedagogerna

som deltog i undersökningen, planerade verksamheten. Kärrby har med hjälp av forskningen kommit fram till gällande gruppstorleken och personaltäthet, där personalen i undersökningen, får välja att antingen ha en stor grupp med fler personal eller en liten grupp med mindre personal, föredrar personalen de mindre grupperna. De mindre grupperna med 15-20 barn med två- tre vuxna föredras än en grupp med 20-30 barn med fler vuxna. Barn som befinner sig i åldrarna tre – sex föredrar att leka i små grupper och då blir en grupp med 20 barn alltför stort när man ska ha flera små grupper. Det kan också vara till en nackdel att man har en barngrupp med för få barn (Kärrby 1992, s 54f).

Barns lärande – fokus i kvalitetsarbetet är en bok som tagits fram för ett utvecklingsarbete för kvaliteten i förskolan. Det var ett uppdrag som Göteborgs universitet fick för att utvärdera effekterna av utvecklingsinsatsen. Boken bygger på resultat från forskning och utvärderingar av förskolans kvalitet. Kvalitet i förskolan handlar om barns rätt till välbefinnande och få de förutsättningar som de behöver för att utvecklas och läras. Det har diskuterats under åren om hur gruppstorleken och åldersammansättningen i förskolan ska vara. På en del förskolor har man infört syskongrupper och där gruppen består av barn i olika åldrar. Projekten visade på att syskongruppen är ett sätt för de yngre barnen att utvecklas bättre med hjälp av de äldre barnen (Sheridan, Pramling Samuelsson 2009, s.14).

Boken *Förskolan – arena för barns lärande* som är skriven av forskaren och professorn Sonja Sheridan, professor och forskare Ingrid Pramling Samuelsson och fil dr och lektor Eva Johansson, är baserad på studier och på ett treårigt forskningsprojekt. Författarna har undersökt förskolans kvalitet och vad lärare och föräldrar har för åsikter om förskolan och dess kvalitet. Forskningen visar på att barns kognitiva, sociala och emotionella kunskaper grundläggs i förskoleåldern. En angelägen aspekt för hög kvalitet anser forskarna vara kommunikation. Resultat från forskningen visade på att barn lär sig i mindre grupper och då man har erfarna lärare som har skapat möjligheter för barnen. Det kan ske genom interaktion och samspel (Sheridan, Pramling Samuelsson, Johansson 2010, s.16).

Forskning visar på att kvalitet i förskolorna varierar, en del forskare menar på att hög kvalitet är en förutsättning för att främja barns lärande och utveckling. Med tydliga mål i verksamheten, små barngrupper, tydligt innehåll, miljöns utformning och personaltäthet kan vara bra för barns lärande. I små grupper mår barn bäst och de lär sig bäst tillsammans med vuxna som kan utmana barnen socialt och kognitivt. De små grupperna ger en ökad chans till en ökad interaktion och samspel, utforskande och lärande (Sheridan 2009, s.13).

Fler forskare har undersökt kvalitetaspekten i förskolan, där de kom fram till att bland annat gruppstorlek, personaltäthet och pedagogiskt förhållningssätt har betydelse för verksamhetens kvalitet. Det är svårt att bara lyfta ur gruppstorlek och personaltäthet som faktorer för kvalitet i förskolan eftersom barngruppens struktur, lokalernas storlek, personalens utbildning och kompetens behöver vägas in (Skolverket 2003, s.33).

Boken *Möten för lärande – pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan* är baserad på en undersökning från tjugo kommuner och trettio förskolor i Sverige. Med denna undersökning ville man ta reda på vad pedagogernas förhållningssätt, innehåll och organisation. Undersökningen är gjord med hjälp av intervjuer och observationer. Denna undersökning är ett uppdrag från Skolverket som ett sätt att ta få bättre kunskap om den pedagogiska verksamheten för de yngsta barnen i förskolan. Pedagogerna som var med i undersökningen fick svara på enkäter som handlade om frågor gällande verksamheten (Johansson 2003, s.13–15). En fråga som tas upp om barngruppens storlek utgår från ekonomiska förändringar. Pedagogerna har i och med detta fått fler arbetsuppgifter som att diska, torka bord etc. Tre fjärdelar av de 30 arbetslag som var med i undersökningen menar på att barngruppens storlek har ökat. De vanligaste barngruppernas storlek som man kunde se av enkätsvaren var mellan 14-16 barn. För små barn i åldrar ett- tre var barnantalet mellan 17-19 barn. 17-19 barn i grupper med små barn är ett extremt högt antal. Enligt många av arbetslagen menade man på att det behövs mer struktur i verksamheten när barnantalet ökar i gruppen. Många av arbetslagen är i den åsikten att förändringar som fler arbetsuppgifter, har lett till att man får mindre tid att ha tid för varje barn och att individualisera alla barn (Johansson 2003, s.38,42).

I en sammanfattning gjord av Skolverket (2003) som är baserad på studier och relevant forskning, menar Skolverket att ha låg personaltäthet och stora barngrupper kan ha negativa effekter på barns språkutveckling och samspel mellan barn och vuxna. En annan slutsats som Skolverket gör och som dras utifrån forskning som gjorts är att gruppstorleken har en större betydelse för kvaliteten än personaltätheten. Det innebär att mindre grupper är att föredra framför större grupper med samma personaltäthet. Både svenska och internationell forskning tolkar att bland annat för de yngre barnen och barn i behov av särskilt stöd, gynnas av att vara i mindre grupper (Skolverket 2003, s.47).

5.1 Pågående forskning

Just nu sker det forskning kring barngrupperna på förskolan. Ett forskarteam bestående av Pia Williams, Sonja Sheridan och Ingrid Pramling Samuelsson i Göteborg håller nu på med ett projekt som ska ge svar på vad som händer med kvaliteten när barngruppen antingen är för stor eller för liten. De har skickat ut enkäter med frågor till 800 förskollärare i hela landet, intervjuat personal och barn samt filmat i olika situationer. Svar som de har fått från förskollärarna är att de inte hinner se varje barn, samtala med dem eller se hur de mår. Enligt professorn och lektorn Pia Williams kan en ideal förskolegrupp handla mer än om bara antalet barn i en grupp. Forskarna har sett stora grupper med hög kvalitet och små grupper med låg kvalitet. Det forskarna har kommit fram till genom svar från sina enkäter från förskollärarna är att jobbar man i en grupp med många barn så hinner man inte se alla barn, samtala med barnen och höra hur barnen mår. Forskningsrapporten är beräknad att vara klar under 2014 (Nöjd 2013, s.24f).

Det pågår också ett projekt som finansieras av Vetenskapsrådet som handlar om ”Gruppstorlekens betydelse för barns möjligheter att lära och utvecklas i förskolan” (Göteborgs universitet 2013).

5.2 Övrig litteratur

Förskole- och skolpsykologen Gunilla Niss och förskolläraren Anna – Karin Söderström tar i sin bok *Små barn i förskolan – den viktiga vardagen och läroplanen* upp att man i den moderna forskningen beskriver det lilla barnets utveckling som en process med interaktion och som betyder att barnet är en aktiv, social och kompetent samspelspartner. Det författarna har sett är att forskarna är överens om är att det mest centrala för barnets utveckling är samspillet mellan barnet och förskolpedagogerna eller andra vuxna (Niss & Söderström 2006, s.25f).

Om man arbetar med små barn på en småbarnsavdelning är det viktigt att man som pedagog ständigt ser och bekräftar barnen. Det är bra om man skapar bra relationer mellan pedagog och barn samt att de då behöver vara intresserad och engagerad i varje barn. Små barn behöver bli bekräftade och sedda och de är i ett stort behov av andra barn redan från ett års ålder. De känner då en samhörighet med varandra samt att de söker kontakt med varandra (Niss & Söderström 2006, s.45).

Jane Korpi menar att storleken i en barngrupp kan se olika ut beroende på hur många barn det finns i gruppen och att barn beter sig på olika sätt i samband med hur många barn det är. I en smågrupp med ca sex personer kan man lättare ha ögonkontakt med varandra, reagera på varandra och man kan ge samt att få svar från varandra. Relationerna i gruppen blir mer personliga ju mindre barn det är. (Korpi 1983, s.13). När barngruppen ökar blir barnen mer anonyma, de betyder mindre för varandra och det blir spontant mindre smågrupper. Ju större barngruppen är desto större krav ställs på organisationen, regler och ledarskap. I förskolan och i syskongrupperna (ett- fem år) är 15 barn ett lämpligt antal (Korpi 1983, s.4).

Det är svårt att säga vad större barngrupper är för något. Det innehåller ett brett och varierat innehåll. På en avdelning kan det betyda att man har 13 barn, det kan vara många om man tidigare har haft 10 barn. En barngrupp kan också ha ökat från 15 till 24 barn. Personalen på förskolan kan uppleva att på grund av att ekonomiska ramar minskar, känner de oro över att de inte ska räcka till. Även att försumma enskilda barn, förlora greppet om hela barngruppen kan vara en oro för personalen. I stora barngrupper är det svårt att möta det enskilda barnets behov och förutsättningar. När barnantalet ökar i gruppen är det bra om man går mot åldershomogena grupper. Det blir enklare att forma verksamheten om barnen ligger på ungefär samma nivå. Fördelar med att ha blandade åldrar i en grupp är att man kan ta tillvara på de äldre barnens kunskap och erfarenheter för att hjälpa de yngre barnen. De äldre barnen är stabilare och mogna samt att de är förebilder för de yngre barnen (Wallskog 1994, s.11,17f).

6. Material och metod

I detta avsnitt kommer jag att ta upp vilken metod som jag använt mig av för att samla in mitt material och som är grunden till resultat och analysdelen. För min undersökning valde jag att använda mig av den kvalitativa metoden då den passade bäst in på det jag ville undersöka.

6.1 Metod

Att välja vilken metod man ska använda sig av till sin undersökning beror på vad man ska undersöka. Stukat skiljer mellan två olika metoder som man kan använda. Det finns både kvantitativa metoder och kvalitativa metoder. Ett annat namn på kvantitativ metod är hård data. Om man använder sig av den kvantitativa metoden använder man den när man vill undersöka bland annat statistik, mätningar eller använda sig av enkäter. Med den kvantitativa metoden vill man dra säkra slutsatser (Stukat 2005, s.31).

Till skillnad från den kvantitativa metoden finns den kvalitativa metoden. Den kvalitativa metoden kallas ibland för mjuk data. I den kvalitativa metoden utgår man från ett holistiskt synsätt och som innebär att man tolkar och förstår sina resultat (Stukat 2005, s.32).

I likhet med Stukat tar Göran Ahrne och Peter Svensson upp när den kvalitativa metoden är bra att använda. Man går mer in på djupet och kommer nära det man undersöker om man använder sig av kvalitativa metoder. Vid intervjuer eller observationer använder man sig av kvalitativa metoder. Den kvalitativa metoden är också bra att använda om man vill ta reda på vad människor har för syn på saker (Ahrne & Svensson 2011, s.11f, 14).

6.2 Genomförande

Genomförandet av mina kvalitativa intervjuer presenteras nedan

6.3 Urval

En viktig fråga inom den kvalitativa forskningen är enligt professor Monica Dalen valet av informanter. Vem ska man intervjua och hur många ska man intervjua är det frågan om då. Antalet informanter ska inte vara för stort, eftersom både bearbetning av materialet och genomförandet av intervjuerna tar tid (Dalen 2007, s.54).

Jag tog tidigt kontakt med förskolor runt om i Västerort genom att skicka ut 10 mejl till 10 olika förskolor och en del av förskolor ringde jag till, då de svarade lättast på telefon. De som var intresserade av att ställa upp på intervjuer var de fyra förskolor som jag fick svar från. På en del förskolor kunde bara en av pedagogerna ställa upp på intervju och därför blev det fyra olika förskolor. Jag valde Stockholms län av bekvämlighets skäl.

6.4 Intervjuer

Jag valde att genomföra mina intervjuer på ett semistrukturerat sätt för att jag lättare skulle hantera materialet från intervjuerna för att sedan jämföra pedagogernas reflektioner. Alla informanter fick svara på samma intervjuguide och till vissa informanter kunde jag ställa följdfrågor om det var något som jag ville ha reda på mer om.

Vid en semistrukturerad intervju använder man sig av en intervjuguide som innehåller centrala teman eller frågor (Dalen 2007, s.31). Stukát skriver också om semistrukturerad intervju, även kallad ostrukturerad intervju. Vid en semistrukturerad intervju som jag använde mig av använder man en frågeguide. I frågeguiden finns det ett antal huvudfrågor som ställs likadant till alla som man intervjuar. Svaren följs sedan upp på ett individualiserat sätt. Som intervjuare kan man sedan ställa frågorna på ett sätt man tror vara lämpliga att förstå för den intervjuade personen. Man kan ställa följdfrågor som Vad menar du med det? Eller har jag förstått dig rätt? (Stukát 2005, s.39).

Intervjuerna som jag gjorde med pedagogerna på de olika förskolorna skedde i ett enskilt rum på deras arbetsplats, eftersom de inte kunde lämna sin arbetsplats. Alla intervjuer som jag gjorde tog runt mellan 20- 30 minuter och genomfördes under en månad år 2013. Jag använde mig av diktafon för att spela in intervjuerna och som sedan transkriberades ner till text.

6.5 Bortfall

Av de 10 förskolor som jag kontaktade var det fyra förskolor som var intresserade av att ställa upp på intervjuer. En del av de andra sex förskolorna som jag kontaktade svarade inte på mejlen och en del svarade på mejl att de inte hade tid för att ställa upp för en intervju. Sex pedagoger på de fyra olika förskolorna tackade ja till att ställa upp för en intervju.

6.6 Etiska överväganden

För sekrettens skull valde jag i mitt arbete att inte använda mig av informanternas riktiga namn, kön eller riktiga ålder. Informanterna kommer att ha fiktiva namn när jag presenterar min analys och resultatdel. De olika etiska principerna som man ska tänka på när man gör en forskning eller undersökning, tog jag till vara på i det informationsbrev som jag skickade ut. De etiska principerna är kravet på informationskravet, samtyckeskravet, nyttjandekravet och konfidentialitet (Dalen 2007, s.21f). Pedagogerna fick genom informationsbrevet (se bilaga) reda på att de kommer vara anonyma i mitt arbete, de får hoppa av när de vill, vad undersökningens syfte är och att de samtycker till undersökningen. När jag utförde mina intervjuer fick de bestämma om det var okej att jag spelade in. Alla som jag intervjuade ställde upp på detta.

6.7 Intervjupersonernas fiktiva namn

Pedagog 1 - Anna arbetar med barn i åldrar 3-5 år, har arbetat inom förskolan i 22 år

Pedagog 2 – Kristina arbetar med barn i åldrarna 5, har arbetat inom förskolan i 9 år

Pedagog 3 – Lovisa arbetar med barn i åldrar 3- 4 år, har arbetat inom förskolan i 8 år

Pedagog 4 - Felicia arbetar med barn i åldrar 2 år, har arbetat inom förskolan i 14 år

Pedagog 5 – Vera arbetar med barn i åldrar 3-5, har arbetat inom förskolan i 6 år

Pedagog 6 - Kerstin arbetar med barn i åldrar 1-3, har arbetat inom förskolan i 13 år

7. Analys och resultat

I denna del kommer jag att redovisa empirin från de sex pedagogerna. Analysen presenteras utifrån teman. Jag har utgått från det sociokulturella perspektivet som är teorin, begreppen: barngruppstorlek betydelse för lärande och utveckling, proximala utvecklingszonen och gruppstorlekens betydelse för interaktion och kommunikation.

7.1 Tema: Önskvärd gruppstorlek

De sex pedagogerna är överens om att det är flera olika faktorer som påverkar barngruppens storlek. Anna, Kristina, Lovisa och Felicia anser att en faktor som påverkar är vilka barn man har i gruppen eller om det finns barn med särskilda behov. Pedagogerna anser också att barngruppens storlek ska anpassas till vad man ska göra under dagen. Alla pedagoger anser också att en faktor som påverkar är vilka pedagoger som arbetar och vad pedagogerna har för erfarenhet. Detta överensstämmer med Skolverkets uppfattning om det är flera faktorer än bara barngruppens storlek som spelar roll för verksamheten. Skolverket menar på att man behöver ta hänsyn till barnens ålder, kön, barn i behov av särskilt stöd, och lokalernas struktur (Skolverket 2005b).

Kristina menar att om man är tre pedagoger som arbetar är en storlek på 15-23 barn en önskvärd gruppstorlek. För barn i åldrarna tre-fem bör det inte vara mer än 18 barn. För ett-tvååringar bör inte gruppstorleken vara mer än 12 barn.

Ju yngre barnen är, desto färre barn ska det vara i gruppen.// Ju äldre barnen är, desto fler barn kan det vara (Kristina).

Även Anna anser som Kristina att det inte bör vara mer än 18 barn i åldrarna tre-fem år. Anna tycker att en drömstorlek på en barngrupp vore att ha 16 barn.

Gruppstorleken beror även på hur pedagogerna organiserar sitt arbete och hur många som arbetar. På dagarna är barnen i små grupper flera gånger om dagen, det är då lättare att se barnen och man kan följa dem bättre menar Kristina.

Kristina ansåg att 12 barn är en önskvärd storlek för de mindre barnen och även Kerstin och Anna anser att 12 barn är en ideal och önskvärd storlek för barn i åldrarna ett - två år. Felicia som arbetar med tvååringar och som har 14 barn i sin grupp menar att ha 14 barn, är en bra storlek. Alla pedagoger är överens om och menar på att det inte går att säga vad en rimlig eller

önskvärd gruppstorlek är, utan det beror på vad man ska göra på dagen och vilka förutsättningar som råder.

Vera som arbetar med barn i åldrarna tre-fem anser att 15 barn på 3 pedagoger är önskvärd och rimlig eftersom hon menar att:

:/ ..det handlar om vikten av att kunna arbeta i små grupper, kunna anknyta till barnen samt se och höra barnen. (Vera)

Lovisa anser även som Vera att är man tre pedagoger, då är 15 barn en rimlig och önskvärd storlek.

Det finns ingen exakt ideal gruppstorlek enligt Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson och Kärrby som de har kommit fram till genom olika forskningar som gjorts. De har genom granskning av forskningen konstaterat att mer än 20 barn inte är idealt, utan en ideal och rimlig gruppstorlek kan vara någonstans mellan 13-15 barn. Författarna anser att för barn i åldrarna fyra-fem är en grupp med 13- 15 barn en rimlig gruppstorlek för barnen, om de ska utvecklas på ett optimalt sätt (Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson och Kärrby 2001, s.90f). Pedagogerna är av den uppfattningen att det inte bör vara mer än 15- 18 barn för de äldre barnen.

Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson och Kärrby (2001) betonar vikten av att för de yngre barnen är det både språk- och identitetsutvecklingen som är betydande för lärandet och utvecklingen. Är barngruppen för stor kan både språk- och identitetsutvecklingen tas till skada. Även Skolverket har i sin sammanfattning av *Gruppstorlek och personaltäthet i förskolan* kommit fram till att stora barngrupper och låg personaltäthet kan ha negativa effekter på barns språkutveckling och även i samspelet mellan barn och vuxna (Skolverket 2003, s.47). Kristina, Anna och Kerstin tycker att en önskvärd storlek för de yngre barnen bör vara mellan 12-14 barn.

Skolverket anser att det inte finns några belägg för en exakt rimlig gruppstorlek, utan Skolverket anser att det varierar från grupp till grupp och att det kan skilja sig mellan olika förskolor. Skolverket anser dock att om barn ska utvecklas på ett mest gynnsamt sätt är en gruppstorlek på 15 barn rimligt (Skolverket 2005b).

För de mindre barnen och för barn med särskilda behov är det gynnsamt om de befinner sig i en grupp med färre barn. Även för barn under tre bör vara i grupper med mindre barn, eftersom barn under tre år är i behov av täta och stabila vuxenkontakter menar Skolverket (2005b). Att ha de yngre barnen i mindre grupper är bra för personalen då de lättare kan tillgodose alla barnens behov (Skolverket 2011). Skolverkets sammanfattning tyder på att små grupper är bättre än stora grupper, därför att personalen kan då ha tid till att se alla barn (Skolverket 2003, s.44). Detta är något som Kerstin håller med om och som jobbar med barn i åldrar ett-tre. Hon påpekade att barnen är i behov av mycket uppmärksamhet, stabila vuxenkontakter och trygghet.

7. 2 Uppdelning av barngruppen

Både personaltäthet och barngruppen utgör en central del av kvalitetsfaktorn i förskolan, men att man har mindre grupper på förskolan är ingen garanti för en god kvalitet (Skolverket 2005b).

Pedagogerna är överens om att man anpassar den barngrupp som finns på varje förskola och går det att ha mindre grupper på dagarna, då har de mindre grupper. De anpassar grupperna på förskolorna utifrån hur många pedagoger som arbetar och hur många barn man har under dagen. Anna berättade att de har lillmöten i mindre grupper där man har fem- sex barn och där barnen får en chans att berätta för de andra barnen om en sak som de har tagit med sig hemifrån. Då är det en större chans att de andra lyssnar och kan ställa frågor och ha bra diskussioner, menar Anna.

Kerstin som arbetar med barn i åldrarna ett-tre är av den åsikten att man ska dela in barnen i mindre grupper just för att kunna ta tillvara och stimulera barns språkutveckling. Det är svårt att vara i den stora gruppen när man ska arbeta med de yngre barnens språk. Är man i mindre grupper kan man lättare hjälpa barnen med att utveckla språket, man har tid att lyssna och se vad barnen kan när man är i mindre grupper menar Kerstin. Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson och Kärrby (2001) betonade vikten av språkutvecklingen är den del av lärandet och utvecklingen.

Som Niss och Söderström tar upp i sin bok *Små barn i förskolan – Den viktiga vardagen och läroplanen* och som forskningen visar är att om barngruppen är för stor kan man inte uppfylla alla små barns behov. Författarna menar på att man behöver dela upp de mindre barnen i små grupper (Niss & Söderström 2006, s.50). Pedagogerna delar in den stora barngruppen i små

grupper varje dag, för de har olika projekt och det är lättare att kunna reflektera med barnen när de är i små grupper. Kerstin som jobbar med barn i åldrarna ett-tre tycker att det är bra att man delar in barnen i små grupper för att de yngre barnen behöver få mycket uppmärksamhet, anknytning och kontakt.

I de mindre grupperna som man delar in barnen menar Vera på att vikten av kunna jobba i smågrupper, är att man lättare kan anknyta till barnen och för att se och höra alla barnen. Det är också en fördel att vara i mindre grupper för kan alla barn komma till tals och bli hörda och man kommer mer in på djupet i diskussionerna som man kan föra i gruppen. Johansson (2003) menar att dela in barnen i mindre grupper är bra om man ska skapa bra kommunikationer med barnen. Johansson anser också att när det är många barn i gruppen och få pedagoger, är det viktigt att lyssna på alla barn.

Lovisa tycker som Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson och Kärrby (2001) att blir det ett för litet antal med barn, då upphör den goda effekten av både samlärande och social interaktion. Detta gäller både vid lek men även om man ska göra andra saker med barnen. Barnen kanske inte hittar någon kompis att samspela med om gruppen är för liten anser Lovisa.

Felicia som arbetar med de yngre barnen anser att:

Har man för många barn i en grupp har man inte tid att se alla barn och man har inte tid till alla barn (Felicia)

Detta är en av anledningarna till att både Felicia och de andra pedagogerna delar in barnen i mindre grupper på dagarna. Deras argumentation till att dela in barngruppen i mindre grupper är man vill ha tid till att se alla barn och ta tillvara på barnens reflektioner och diskussioner. Niss och Söderström tar upp att man genom forskning menar på att är barngruppen för stor på förskolan kan man inte tillmötesgå alla små barns behov. Då behöver man dela upp barnen i mindre grupper för att kunna tillgodose de små barnens behov som behöver bli både sedda och bekräftade (Niss & Söderström 2006, s.50).

Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson och Kärrby kom fram till i sitt projekt att pedagogerna i projektet ansåg att det var svårt att individualisera barnen när det är stora

barngrupper (Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson och Kärrby 2001, s.53). Detta är något som Kerstin tog upp. Hon anser att det är:

Det är svårt att se barnen som individer, när det är många barn (Kerstin).

Författarna är inne på samma spår som Niss och Söderström att det är svårt att tillmötesgå alla barns behov. Niss och Söderström betonar vikten av det för de yngsta barnen. Pedagogerna som jag intervjuade menar som sagt att det är svårt att hinna se alla barn när det är många barn, man har inte tid för barnen när man har hela sin barngrupp.

En del barn får stå tillbaka när det är många barn och det gynnar ingen. Man kan inte ta tillvara på barnens inre drivkrafter och det påverkar barns lärande och utveckling, enligt Kristina.

Kerstin som är en av pedagogerna som arbetar med yngre barnen anser också som Felicia att man ska ha de små barnen i mindre grupper. Då menar Kerstin att man lättare kan följa barnen och man har mer tid för barnen. Man har mer tid för reflektion med barnen när de är indelade i mindre grupper. Alla sex pedagoger anser att är barngruppen stor och när man är alla barn, blir det svårare att se och höra alla barn. En del barn tar över och en del barn håller sig undan och det gynnar inget barn. Som barn orkar man inte lyssna och vänta på att alla barn ska få komma till tals. Därför menar pedagogerna på att ha barnen i mindre gruppen kan man få bättre diskussioner och där alla barn får chansen att prata. Man kan också följa barnens reflektioner och tankar och man kan gå mer in på djupet i diskussionerna. Korpi (1983) tar upp att man i den barngrupp som man har, delar upp barnen i mindre grupper. Barnen blir då inte anonyma för varandra och man kan i dessa små grupper lära känna varandra bättre och knyta kontakter, menar Korpi.

Från en forskning som Kärrby utgått från och där personal på olika förskolor var med i forskningen väljer personalen att ha mindre grupper med mindre personal än att ha större grupper med fler pedagoger. De föredrar att ha en grupp med 15-20 barn med två - tre vuxna istället för att ha en grupp med 20-30 barn med fler vuxna. För de barn som är i åldrarna 3-6 föredrar att leka i smågrupper och då kan en grupp med 20 barn vara för stort när man ska dela upp barnen i mindre grupper (Kärrby 1992, s.55). Två av förskolorna som jag var och intervjuade på hade avdelningslösa förskolor. Detta innebär att man har ett antal barn på en sida av förskolan för de äldre barnen och på den andra sidan av förskolan har man ett antal

barn för de yngre barnen. På en förskola har de 45 äldre barn med en personaltäthet som var hög. Av dessa 45 barn har man barnen indelade i tre grupper. Anledningen till att de inte har avdelningar beror på att förskolan är byggd på det sättet att man ska ha alla barn på en sida av förskolan. Däremot har man sällan alla 45 barn samtidigt, utan man har sina mindre grupper där barnen är indelade.

En jämförelse kan man göra med det som Kärrby tar upp, att dela upp barnen i mindre grupper är svårt om man har 20 barn (1983). Men detta tycker inte Kristina och Lovisa som jobbar på de avdelningslösa förskolorna är något problem. Fast att de har ett stort antal med barn delar de ofta upp barnen i basgrupper och i mindre grupper. Självklart sker det när personaltätheten är hög på dagarna. Anna instämmer med det som Kärrby är inne på att det är svårt att dela upp gruppen om det är för många barn, särskilt om man bara är två pedagoger som arbetar.

I det sociokulturella perspektivet som utgår från Vygotskijs tankar och idéer är Vyygotskij av den åsikten att lärandet och utvecklingen sker mellan människor. Även interaktionen/samspelet och kommunikation har en betydande roll för lärandet och utvecklingen (Säljö 2000, s.232).

7.3 Lärandet- i den sociala omgivningen

Pedagogernas reflektioner kring interaktionen och kommunikation kan man relatera till det sociokulturella perspektivets betoning av vikten av samspelet för lärandet och utvecklingen. Pedagogerna betonar vikten av att samspelet mellan barnen och pedagogerna har en väldigt stor roll för barns lärande och utveckling. Kristina är inne på att om man är många barn kan man ta vara på varandra idéer och tankar

:/ ..Många att lära av om man är många barn....det är fullt med idéer.. som en skattkista

fylld med tankar och idéer...(Kristina)

Som jag nämnde i min teorirefleksion tar inte det sociokulturella perspektivet upp något om vad gruppstorleken har för betydelse för barns lärande och utveckling. Men teorin berör att genom samspel med andra utvecklas och lära man sig något.

Pedagogerna uppmanar barnen att ta hjälp av varandra. De ska ta hjälp av sina kamrater som är bättre på saker. Lovisa säger så här:

Vi uppmuntrar barnen att försöka ta hjälp av den mer intelligenta kompis som man då kan byta kunskaper och erfarenheter med (Lovisa).

Här kan man dra paralleller till Vygotskijs proximala utvecklingszon. I denna utvecklingszon kan man ta till sig och byta kunskaper med varandra genom samspel. I utvecklingszonen kan man också prestera med andra kamrater som är duktigare än en själv. Med hjälp och stöttning från den mer duktiga personen kan man lösa ett problem (Säljö 2000, s. 122f). Det som Lovisa menar och som påminner om Vygotskijs teori är att man kan ta hjälp av en kompis som har mer kunskap och är duktigare än en själv, för att få hjälp av den mer kunnige kamraten. Det är något som Lovisa uppmuntrar barnen till att göra.

Vera, Felicia och Kerstin påpekar att det är bra att man kan ta in de äldre barnen till de yngre barnen för då kan de hjälpa småbarnen. Småbarnen ser upp de till de större barnen. De äldre barnen har också nytta av att vara med de yngre barnen, för de lär sig av dem också, menar pedagogerna.

Flera av författarna är i samma åsikt om att barns lärande sker i det sociala samspelet med andra personer. I det sociokulturella perspektivet tar man upp att det centrala delen för lärandet och utvecklingen sker genom kommunikation och interaktion. Genom kommunikation skapar vi resurser som de intellektuella och kommunikativa som vi har tillgång till. Detta för man sedan vidare genom kommunikationen (Säljö 2000, s.20-22).

Om man då som pedagogerna menar att en barngrupp är för stor blir det ingen bra kommunikation mellan barnen. Då är det bättre att man som sagt har mindre grupper då diskussionerna och barns reflektioner kan bli mer distinkta.

Vygotskij ansåg att vikten av vårt lärande kommer ifrån andra människor, både från vuxna och från barn. Han menade också att man genom socialisation med andra barn, introduceras man in i kulturen genom att delta i aktiviteter med andra barn och vuxna (Säljö 2010, s. 61). Detta är något som Pramling Samuelsson och Sheridan också tar upp (1999). Författarna menar som Vygotskij att barns lärande sker i sociala sammanhang och att barn lär sig av varandra. Det är genom mötet med andra barn som man får nya kunskaper och barn tycker även om att lära sig av varandra anser Williams (2006). Att lärande kommer från andra människor är något som pedagogerna också anser. Lärandet sker under hela dagen och

lärandet kommer från andra barn när man leker, i diskussioner och från pedagogerna och andra vuxna i förskolan.

7.4 Verksamheten- miljön, lokaler och kvalitet

Enligt Skolverkets allmänna råd för kvalitet i förskolan och i kvalitetsparagrafen står det att barngruppen ska både ha en lämplig storlek och sammansättning och att lokalerna ska vara även vara anpassningsbara. För den pedagogiska verksamheten är det lokalerna som styr det pedagogiska arbetet i förskolan. Miljön i förskolan ska vara utformat på ett sätt som både underlättar och stödjer det pedagogiska arbetet. Det är personalens ansvar att se till både inomhus och utomhusmiljön är anpassad till alla barn i verksamheten. Miljön ska också vara utformad på det sättet att olika aktiviteter kan ske både i stora och små grupper samt för livliga och lugna aktiviteter (Skolverket 2005, s.22).

På två av förskolorna som inte har traditionella avdelningar är det meningen att lokalerna ska vara anpassade till att ha en barngrupp som kan vara stor. Lokalerna på förskolorna som inte hade avdelningar rättade sin verksamhet efter barngruppens storlek. Det fanns stora rum där man kunde ha alla barn samlade om man ville. Man har också rum där barnen kan vara i mindre grupper på dagarna. Detta liknar det som Skolverket anser att miljön ska vara utformad för både små och stora grupper. Att lokalerna på dessa två förskolor utan avdelningar sätter ramarna för den pedagogiska verksamheten är också en likhet med det Skolverket skriver i sina allmänna råd för förskolan (2005a). Felicia som jobbar på en av förskolorna utan avdelningar menar på att det inte är bra för förskolans kvalitet om man har 40 barn och är två pedagoger. Men hon anser att ha 14 eller 16 barn inte spelar någon roll för kvaliteten på förskolan.

En av förutsättningarna för att ha en god kvalitet på förskolan är gruppstorleken menar Kihlblom, Lidholt och Niss (2009). Om det brister i den goda kvaliteten kan det ha en negativ effekt för de mindre barnen om de är i grupper med 18- 20 barn och där personalantalet är tre pedagoger. Det är bra att ha en god kvalitet menar författarna men enligt dem är det många småbarnsavdelningar som saknar den. Detta beror på att barngrupperna är stora och personaltätheten är låg. Som Felicia ansåg spelade det ingen roll om man har 14 eller 16 barn och om man har två pedagoger för kvalitetens skull på förskolan. Om man ska dra paralleller till vad de två pedagogerna som arbetar med små barn, är det inte ett högre antal än 15 barn man har i sin barngrupp och där det finns två eller tre pedagoger. Om man ska utgå från vad

författarna anser kan det kan brista i kvaliteten om det är mellan 18-20 barn, men detta är som sagt inget antal som de pedagoger som arbetar med små barn har. Kvaliteten på deras förskolor kan man konstatera är bra men som författarna anser är det många verksamheter som saknar en god kvalitet.

Anna, Vera och Kerstin som arbetar på förskolor med avdelningar har lokaler där det finns olika rum för stationer och hörnor med exempel: läshörna, legohörna, byggrum. Pedagogerna försöker att dela upp barnen mellan de olika stationerna för att det inte ska bli för många barn vid varje hörna eller station. De menar också på att man inte kan ha alla barn inne eller ute samtidigt.

Skolverket (2005a) tar upp att miljön ska vara anpassad för både livliga och lugna aktiviteter och för både stora och små barngrupper. Förskolorna med både avdelningslösa och med avdelningar har lagt upp sin verksamhet med att kunna ha både aktiviteter som är anpassade för lugna aktiviteter och aktiviteter som dans, musik och rörelse.

8. Slutsatser och sammanfattning

Pedagogerna är överens om att det är flera faktorer som påverkar hur stor eller liten barngruppen ska vara. Det handlar om vilka barn man har, barn i behov av särskilt stöd och vilka pedagoger som arbetar och vad de har för erfarenhet. Detta är något som Skolverket tar upp i sina råd och riktlinjer, där de anser att det finns flera faktorer som har en betydande roll som då vilka barn man har och om det finns barn i behov av särskilt stöd. Skolverket anser också att man behöver ta hänsyn till lokalernas struktur, ålder och kön på barnen (Skolverket 2005a).

En önskvärd barngruppstorlek kan man för de äldre barnen som är i åldrarna tre-fem konstatera utifrån pedagogernas reflektioner, är ett snitt på att inte ha mer än 18 barn. Men det finns förutsättningar när man är tre pedagoger och då kan man ha upp till 23 barn anser Kristina. För de yngre barnen bör gruppstorleken vara mellan 12- 14 barn. Hur många barn man kan ha i barngruppen beror på hur pedagogerna organiserar sitt arbete och hur många som arbetar.

En exakt definition på hur en ideal gruppstorlek bör vara finns inte finns det inga belägg för enligt Asplund Carlsson, Pranling Samuelsson och Kärrby (2001) och Skolverket (2005b). Däremot finns det råd och riktlinjer om att det inte bör vara mer än 15- 20 barn för att det ska

ses som en ideal barngrupp Detta för att barn ska utvecklas på bästa möjliga sätt. Både författarna och Skolverket tar upp att för de yngre barnen är det bra om inte är barngruppen är för stor. För då kan språk och identitetsutvecklingen hämmas av gruppens storlek (Skolverket 2005b).

Barns lärande och utveckling kan påverkas av gruppstorleken i barngruppen. Har man för många barn i en grupp kan det vara svårt som pedagog att hinna se alla barn och ha tid för barnen. Vad alla sex pedagoger gör att de delar in sin barngrupp som man har i mindre grupper för att man just ska få tid till barnen och för att ta tillvara på barnens tankar.

Som både pedagogerna som jag intervjuade och som andra pedagoger som har varit med i ett projekt av Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson och Kärrby (2001) konstaterar att det är svårt att se barnen som individer när man har alla barn i gruppen. Detta är något som Kerstin betonade mycket och upprepade vid några tillfällen att det är svårt att kunna se barn som individer när man har många barn.

Pedagogernas resonemang till att man delar in barngruppen i mindre grupper under dagen beror på att det blir svårt att kunna se och höra alla barn. Man kan då i de mindre grupperna få bättre möjligheter till bättre diskussioner och reflektioner med barnen. Det gynnar inte barnen att man är alla barn samtidigt, för man orkar inte vänta och lyssna på sina kamrater.

Barns lärande och utveckling sker i det sociala samspelet med andra människor. Pedagogerna poängterar att lärandet och utvecklingen sker hela dagarna i samspel med varandra. Vygotskij och hans sociokulturella perspektiv är av den åsikt att lärande och utvecklingen sker mellan människor och där han menar att interaktionen och kommunikationen har en central roll för lärande och utvecklingen (Säljö 2000, s. 232). Vygotskij ansåg också att lärande kommer från andra människor och han menade att genom att socialisera sig med andra barn introduceras man in den sociokulturella kulturen (Smidt 2010). I det sociokulturella perspektivet skapar man de sociokulturella resurserna som det intellektuella och det kommunikativa genom kommunikation (Säljö 2000).

Det slutsatser som man kan dra av pedagogernas resonemang kring vad barngruppstorleken har för betydelse för barns lärande och utveckling är att det är betydelsefullt att ha barnen i mindre gruppen och då man får en chans att ta tillvara på barnens tankar och resonemang.

En skillnad som finns mellan Skolverket och pedagogernas reflektioner är frågan om kvalitet. Skolverket tar upp att gruppstorleken och personaltätheten har en betydande roll för kvaliteten på förskolan (Skolverket 2005a). Det enda en pedagog nämnde om kvalitet är pedagogen Felicia. Hon anser att det inte är bra för förskolans kvalitet om man har för många barn och för få pedagoger Felicia menar också att 14 eller 16 barn inte spelar någon roll för kvaliteten på förskolan. De andra fem pedagogerna talade inte om att gruppstorleken är en kvalitetsfråga, de tog inte upp något om kvalitet alls.

Det finns många likheter mellan pedagogernas resonemang och Skolverkets råd och riktlinjer. Skolverket tar bland annat upp att det inte finns någon exakt ideal och optimal gruppstorlek, utan man får utgå från de olika förutsättningar som finns på förskolorna. De finns däremot ett riktmärke på 15 barn, för att barnen ska få en chans till att utvecklas på ett optimalt sätt (Skolverket 2005b).

En annan likhet man kan hitta mellan pedagogerna och Skolverkets råd är att Skolverket menar på att grupperna bör bestå av färre barn, för det är gynnsamt för barnen (Skolverket 2005a). Pedagogerna delar in den barngrupp man har på förskolan i mindre grupper, för att de bland annat ska kunna tillgodose barnens behov och för att alla barn ska chansen att få höras och synas.

De allmänna råden för kvalitet som Skolverket skriver om tar upp vikten av att barngruppen ska ses som en stor del av barns utveckling. Skolverket anser att gruppstorleken ska ha en lämplig storlek och sammansättning (Skolverket 2005a).

För den pedagogiska verksamheten ska miljön vara utformad på att det stödjer och underlättar det pedagogiska arbetet. Aktiviteter på förskolan ska vara anpassade för aktiviteter som kan ske i både stora och små grupper. Detta är något som pedagogerna och förskolorna har tänkt på. Både förskolorna med avdelningslösa lokaler och förskolorna med traditionella avdelningar har tänkt på anpassningen av barngruppens storlek.

Det som jag har kommit fram till att kvalitet har en central roll för hur den pedagogiska verksamheten, gruppstorleken och personaltäthet. Detta är faktorer som bland annat avgör för hur man lägger upp sin verksamhet. Även hur lokalerna och miljön är på förskolorna är en kvalitetsfråga. För Skolverket är kvalitetsfrågan är en betydande del eftersom man har allmänna råd om kvalitet för förskolan. Man kan dela in kvalitet i olika begrepp som jag har

nämnt tidigare och utifrån det kan man konstatera att gruppstorleken har mer betydelse för den pedagogiska verksamheten än personaltätheten. Gruppstorleken är alltså en central förutsättning för att ha en bra verksamhet, enligt Skolverket (Skolverket 2005a, 2005b).

Det jag har kommit fram till är att det finns fler likheter än skillnader mellan Skolverket och vad pedagogerna har sagt. Barngruppens storlek har också betydelse för barns lärande och utveckling. Att planera verksamheten utifrån barngruppens storlek är också en sak man kan tänka på. Lokalerna och miljön i förskolorna ska vara anpassade för att ha både stora och små barngrupper.

9. Vidare forskning

I framtiden kan man undersöka om barngruppens storlek har minskat eller om barngrupperna storlek har ökat ännu mer på förskolorna och hur detta inverkar på verksamhetens kvalitet. Sedan vore det intressant att undersöka om Skolverket ger ut nya allmänna råd och riktlinjer om storlek på barngrupper.

10. Käll – och litteraturförteckning

10.1 Tryckta källor

- Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red) (2011) *Handbok i kvalitativa metoder* Malmö: Liber AB
- Asplund Carlsson, Maj, Pramling Samuelsson, Ingrid & Kärrby, Gunni (2001) *Strukturella faktorer och pedagogisk kvalitet och barnomsorg och skola – en kunskapsöversikt* Stockholm: Skolverket
- Dalen, Monica (2007) *Intervju som metod* Malmö: Gleerups Utbildning AB
- Göteborgsposten (2013) *Sätt gränser för barngruppernas storlek* (Elektronisk) Tillgänglig:
<http://www.gp.se/nyheter/debatt/1.1706350-satt-granser-for-barngruppernas-storlek> (2013-11-04).
- Göteborgs universitet (2012) *Gruppstorlekens betydelse för barns möjligheter att lära och utvecklas i förskolan* Stockholm: Skolverket (Elektronisk) Tillgänglig:
<http://www.ipkl.gu.se/forskning/forskningsprojekt/gruppstorlek/> (2013-11-04)
- Johansson, Eva (2003) *Möten för lärande – Pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan* Stockholm: Skolverket
- Kihlblom, Magnus, Lidholt, Birgitta & Niss, Gunilla (2009) *Förskola för de allra minsta – På gott och ont* Stockholm: Carlssons Bokförlag
- Korpi, Jane (1983) *Att arbeta med barngrupp* Stockholm: Liber Förlag
- Kärrby, Gunni (1992) *Kvalitet i pedagogiskt arbete med barn* Stockholm: Allmänna förlaget
- Lpfö98 (reviderad 2010) Stockholm: Skolverket
- Nilsson, Björn (1996) *Socialpsykologi* Lund: Studentlitteratur AB
- Niss, Gunilla & Söderström, Anna-Karin (2006) *Små barn i förskolan – Den viktiga vardagen och läroplanen* Lund: Studentlitteratur AB
- Nöjd, Maria (2013) ”Oron för de minsta växer” I *Pedagogiska magasinet* Nummer 3, september 2013
- Pramling Samuelsson, Ingrid & Sheridan, Sonja (1999) *Lärandets grogrund* Lund: Studentlitteratur AB
- Sheridan, Sonja (2009) *Barns lärande – fokus i kvalitetsarbetet* Stockholm: Liber AB

- Sheridan, Sonja, Pramling Samuelsson, Ingrid & Johansson, Eva (2010) *Förskolan – arena för barns lärande* Stockholm: Liber AB
- Skolverket (2003) *Gruppstorlek och personaltäthet i förskolan* Stockholm: Skolverket (Elektronisk) Tillgänglig: http://www.skolverket.se/om-skolverket/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D1205 (2013-11-01).
- Skolverket (2005a) *Allmänna råd för kvalitet i förskolan* Stockholm: Skolverket (Elektronisk) Tillgänglig: http://www.skolverket.se/om-skolverket/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D1397 (2013-10-07).
- Skolverket (2005b) *Behovsanpassade barngrupper är avgörande för kvaliteten i förskolan*. Stockholm: Skolverket (Elektronisk) Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/press/pressmeddelanden/2005/behovsanpassade-barngrupper-ar-avgorande-for-kvaliteten-i-forskolan-1.19775> (2013-10-03)
- Skolverket (2011) *Allt fler stora barngrupper i förskolan* Stockholm: Skolverket (Elektronisk) Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/press/pressmeddelanden/2011/allt-fler-stora-barngrupper-i-forskolan-1.127557> (2013-10-03)
- Skolverket (2013) *Allt fler barn i förskolan* Stockholm: Skolverket (Elektronisk) Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/press/pressmeddelanden/2005/behovsanpassade-barngrupper-ar-avgorande-for-kvaliteten-i-forskolan-1.19775> (2013-11-04)
- Smidt, Sandra (2010) *Vygotskij och de små barnens lärande* Lund: Studentlitteratur AB
- Stukát, Staffan (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap* Lund: Studentlitteratur AB
- Sveriges radio (2013) *Barngruppernas storlek ämne för ny forskning* (Elektronisk) Tillgänglig: (<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=104&artikel=5624547>) (2013-10-07).
- Säljö, Roger (2000) *Lärande i praktiken – Ett sociokulturellt perspektiv* Stockholm: Bokförlaget Prisma

- Wallskog, Christina (1994) *Att arbeta med större barngrupper – olika exempel på grupporienterat arbete inom förskolan* Stockholm: Svenska kommunförbundet
- Williams, Pia (2006) *När barn lär av varandra – samlärande i praktiken* Stockholm: Liber AB

10.2 Otryckta källor

Pedagog 1- Anna,(2013-10-09) intervjun tog 25 minuter

Pedagog 2- Kristina,(2013-10-09) intervjun tog 29 minuter

Pedagog 3- Lovisa, (2013-10-21) intervjun tog 20 minuter

Pedagog 4- Felicia, (2013-10-21) intervjun tog 25 minuter

Pedagog 5- Vera, (2013-10-24) intervjun tog 20 minuter

Pedagog 6- Kerstin, (2013-10-24) intervjun tog 25 minuter

Bilaga 1

Informationsbrev

Mitt namn är Isabelle Thomasson och jag läser min sista termin på den interkulturella lärutbildningen mot förskola, föreskoleklass och grundskolans tidigare år. Denna termin skriver vi vårt examensarbete och mitt arbete handlar om vad pedagogerna har för reflektioner/tankar på förskolan gällande barngruppernas storlek och vad det har för betydelse för barns lärande och utveckling samt för verksamheten i förskolan. Jag räknar med att intervjuera tar mellan 30 - 40 minuter. Under intervjun skulle jag vilja spela in samtalet för att jag lättare ska kunna gå igenom materialet i efterhand och så jag kan koncentrera mig på dig som informant. Det inspelade materialet kommer bara jag att lyssna på och jag kommer sedan att ta bort det inspelade samtalet så att ingen annan kommer få höra det. Du kommer att vara anonym i mitt arbete och arbetet kommer bara att användas i skolsyfte. Du får under intervjuens gång hoppa av om du känner att du inte vill vara med i intervjun längre.

Tack på förhand

Vänliga Hälsningar Isabelle Thomasson

Vid frågor om intervjun kontakta mig på mejl

Bilaga 2

Intervjuguide

1. Vad heter du?
2. Vad är du utbildad till?
3. Hur länge har du jobbat som pedagog?
4. Hur länge har du jobbat på den här förskolan?
5. Med vilken åldersgrupp jobbar du med?
6. Hur många barn har ni på avdelningen?
7. Är barnen indelade i mindre grupper?
8. Hur resonerar du kring vad en önskvärd gruppstorlek på förskolan är och varför?
9. På vilket sätt tror du att barnens lärande och utveckling påverkas om barngruppen enligt dig är för stor?
10. Kan barngruppen också enligt dig vara för liten och vilka blir konsekvenserna för lärande och utveckling då?
11. Interaktionen (samspelet) är en del av lärandet och utvecklingen och som sker socialt. Hur resonerar du kring om interaktionen påverkas och hur i sådana fall av barngruppernas storlek?
12. Har barngruppens storlek någon betydelse för hur ni planerar er verksamhet? Exempel: lokaler, miljö etc.
13. Är det något mer som du vill ta upp men som inte jag har tagit upp och som du tycker har en viktig betydelse angående barngruppens storlek och barns lärande och utveckling?